

VLAAMSE REGERING

*Vice-minister-president van de Vlaamse Regering en
Vlaams minister Van Werk, Onderwijs en Vorming*

Nota aan de leden van de Vlaamse regering

Betreft : **Strategisch plan van de Vlaamse Gemeenschap met betrekking tot het
verhogen van de geletterdheid van de Vlaamse bevolking**

1. Inleiding

Ondanks alle inspanningen voor democratisering van het onderwijs en de toename van het opleidingsaanbod blijft de Vlaamse Gemeenschap geconfronteerd met een probleem van laaggeletterdheid. 15 à 18% van de Vlaamse bevolking beschikt over onvoldoende basiscompetenties inzake taal, rekenen en computervaardigheden om zich adequaat te handhaven in de moderne samenleving. Hiermee scoren we slechter dan onze buurlanden.

Er is een duidelijke correlatie tussen een verlaagd geletterdheidsniveau en het risico op werkloosheid, de mate waarin men beroep moet doen op vervangingsinkomens en verlaagde maatschappelijke participatie, waardoor dit aspect een kritische factor vormt in het maatschappelijke dualiseringsproces.

Met het oog op een strategische aanpak van de geletterdheidsproblematiek keurde de vorige Vlaamse Regering de doelstellingennota 'Geletterdheid verhogen' goed. In uitvoering van deze nota werd nadien een strategisch plan ontwikkeld met vertegenwoordigers van de betrokken departementen en sectoren.

Conform de beleidsnota Onderwijs en Vorming 2004-2009 willen we de uitvoering van dit plan opstarten. Ook in de beleidsnota Werk 2004-2009 wordt hiernaar verwezen. In het kader van de sluitende aanpak, het recht van iedere werkzoekende op een aangepast begeleidingsaanbod gericht op doorstroming naar werk, wordt aangegeven dat er voldoende aandacht moet gaan naar laaggeletterdheid. Mensen die onvoldoende kunnen lezen en schrijven hebben het moeilijker om zich in te schakelen op de arbeidsmarkt, ze zullen ook in hun bredere maatschappelijke participatie een handicap ervaren.

2. Voorgeschiedenis

Tijdens de vorige legislatuur werden de volgende stappen gezet om het strategische plan geletterdheid te lanceren:

- 10 oktober 2003: goedkeuring door de Vlaamse Regering van de doelstellingennota die het kader moet vormen voor de uitwerking van een strategisch plan

- november 2003: samenstelling van een beleidsgroep met vertegenwoordigers van de betrokken departementen en sectoren
- december 2003 – maart 2004: 6 werkgroepen buigen zich over zes thema's uit de doelstellingennota en leggen voorstellen van acties voor aan de beleidsgroep
- 24 maart 2004: de beleidsgroep keurt de acties goed
- 25 maart 2004: een interkabinettenwerkgroep geeft zijn fiat aan de voorliggende acties
- 15 april 2004: de nota aan de Vlaamse Regering wordt voor advies voorgelegd aan de Inspectie Financiën (IF verklaart zich akkoord met de uitwerking van de acties waarvoor het budgettair luik toegevoegd is)
- 23 april 2004: na advies van IF wordt de nota aan Begroting voorgelegd (Begroting volgt het advies van IF)

De nota voor de Vlaamse Regering werd getekend door alle betrokken ministers, maar aangezien de legislatuur ten einde liep, kon de nota voor de Vlaamse Regering niet meer geagendeerd worden.

3. Krijtlijnen strategisch plan geletterdheid

De beleidsgroep die tijdens de vorige legislatuur werd opgericht om de doelstellingen nota 'Geletterdheid verhogen' te operationaliseren, tekende de volgende krijtlijnen voor een strategisch plan geletterdheid uit.

Brede invulling noodzakelijk

Een brede invulling van het geletterdheidconcept is noodzakelijk. Geletterdheid is een breed scala van bekwaamheden: vaardigheden op het vlak van de informatieverwerking in relatie tot de geschreven taal (proza, document, rekenkundig) om uiteenlopende taken te kunnen vervullen op het werk, thuis en in het openbare leven, basisvaardigheden gecijferdheid en basisvaardigheden computergebruik.

Er is consensus over dat de beoogde basisvaardigheden in het kader van het plan geletterdheid gesitueerd moeten worden op het niveau 2, dat vastgesteld is in de IALS-studie.

Screening

Het geletterdheidprobleem werd tot nu toe niet systematisch gedetecteerd in de verschillende beleidsdomeinen. Bij navraag blijkt het probleem zich wel te stellen. Op verschillende beleidsdomeinen zijn gerichte acties mogelijk om te komen tot systematische screening. De VDAB is gestart met een plan geletterdheid, waarbij o.m. systematische screening in het vooruitzicht gesteld wordt. Ook bij VIZO en in de landbouwworming zijn initiatieven mogelijk. Een systematische bevraging van opleidingscentra i.v.m. geletterdheid behoort tot de mogelijkheden. Bij de andere actoren moeten de mogelijkheden voor systematische screening en opleiding van kansengroepen verder verkend worden.

Screening kan niet gebeuren vanuit een deficitbenadering, maar vanuit een perspectief waarbij geletterdheid gevaloriseerd wordt in het kader van een opleidings- of bemiddelingstraject. Bestaande voorbeelden van good practice moeten geanalyseerd en verspreid worden.

Bestaande reglementering en instrumenten benutten

Bestaande instrumenten in het werkgelegenheidsbeleid moeten benut of geoptimaliseerd worden in functie van het strategisch plan geletterdheid.

Het belang van geletterdheid en geletterdheidstraining op de werkvloer mag niet uit het oog verloren worden. De financiële mogelijkheden in Europese programma's en acties voor kansengroepen moeten verder verkend en geoptimaliseerd worden. Geletterdheidstraining kan geïntegreerd worden in de sectorconvenanten en de sectorale opleidingsplannen. Sectorconsulenten kunnen ingeschakeld worden om te attenderen op het geletterdheidsprobleem op de werkvloer. Opleidingsmogelijkheden in het kader van de sociale economie kunnen aangewend worden.

Faciliterende maatregelen

Er moet nagegaan worden in welke mate het stelsel van opleidingscheques kan ingezet worden voor geletterdheidstraining en in welke mate het stelsel van opleidingscheques participatie van laaggeletterden aan opleiding verhoogt.

Geïntegreerde opleidingstrajecten

Het rendement van opleidingen kan verhoogd worden door systematische aandacht voor het geletterdheidsniveau van de cursist. Systematische aandacht voor geletterdheidstraining mag echter niet leiden tot het nodeloos verlengen van opleidingstrajecten. Intensieve vooropleiding kan in bepaalde gevallen noodzakelijk zijn; functionele (neven)-schakelprojecten kunnen uitgewerkt worden. Formele samenwerking tussen de centra voor basiseducatie en de beroepsopleidingen van o.m. OSP, VIZO en VDAB moet gestimuleerd worden. Ook in de ondernemersopleiding kan geletterdheidstraining opgenomen worden. Basisvaardigheden kunnen geïntegreerd worden in opleidingen voor kortgeschoolden en laaggeletterden. Duale trajecten zullen opgezet worden voor laaggekwalificeerde opleidingen.

Activering en toeleiding

Vernieuwde initiatieven voor activering en toeleiding moeten meer aandacht krijgen. In het welzijnsbeleid kan een stimulerend beleid gevoerd worden. Doelstellingen en acties in het kader van het geletterdheidsplan kunnen opgenomen worden in het Vlaams actieplan armoedebestrijding. Ervaringsdeskundigen in armoede en sociale uitsluiting kunnen ingeschakeld worden in projecten of specifieke acties. Verenigingen waar armen het woord nemen kunnen gestimuleerd worden om projecten in te dienen. Met name laagdrempelige initiatieven moeten gestimuleerd worden. Organisaties in het sociaal-cultureel werk kunnen systematisch geïnformeerd worden over het belang van geletterdheid en de mogelijkheden voor een geïntegreerde aanpak. Geletterdheidstraining wordt geïntegreerd in nieuw uit te werken initiatieven voor kansengroepen in het sociaal-cultureel werk.

Onderwijs flexibiliseren en optimaliseren

Het onderwijsaanbod in de basiseducatie moet uitgebreid worden en kwalitatief verbeteren. De gerichtheid op rendement moet groter worden. Instrumenten moeten uitgewerkt worden om het cultuurverschil tussen de centra voor basiseducatie en de andere opleidingsverstrekking te verkleinen. Het is ook noodzakelijk om meer op het

geletterdheidprobleem te attenderen in de lerarenopleiding. Werkgeversorganisaties pleiten ervoor de mogelijkheden van het alternerend leren en de bedrijfsstages te benutten voor geletterdheidstraining.

Doelgroepen

De acties in het plan geletterdheid moeten voldoende gedifferentieerd zijn naar de verschillende (risico)doelgroepen zoals de IALS studie aanwijst: jonge schoolverlaters, langdurig werklozen, senioren, kansarmen. Voor alle doelgroepen is een geëigende aanpak nodig. Het verder uit te werken stappenplan moet de prioriteiten inzake de benadering van elke doelgroep vastleggen.

Schoolprojecten

Het opzetten van projecten in het kader van de gewone schoolwerking kan nuttig zijn om bepaalde kansarme doelgroepen te bereiken.

Het brede school-concept moet onderzocht worden in functie van mogelijkheden voor het plan geletterdheid.

De mogelijkheid moet onderzocht worden om lokale overlegplatforms in het kader van het GOK-decreet in te zetten voor gecoördineerde acties.

Communicatieactie

Er zijn ondersteunende en volgehouden communicatie- en sensibiliseringsacties nodig die gericht zijn naar het brede publiek en naar de verschillende actoren die met het geletterdheidprobleem geconfronteerd worden. Deze communicatie en sensibilisering kunnen best gekoppeld worden aan de algemene sensibilisering in verband met levenslang leren. Momenteel loopt de campagne 'Word wat je wil'.

Monitoring nodig

In het kader van de actie moet een sluitend systeem van monitoring de voortgang en de resultaten vaststellen.

4. Concretisering strategisch plan geletterdheid

De krijtlijnen werden tijdens de vorige legislatuur verder geconcretiseerd en gebundeld in een strategisch plan. Dit overzicht is opgenomen in bijlage.

Een aantal elementen van dit strategisch plan zijn reeds aangevat of uitgevoerd, namelijk:

- Er werd een instrument ontwikkeld voor een quickscan screening in functie van de arbeidsmarkt (samenwerking VDAB –VOCB met ESF middelen). Dit wordt momenteel uitgetest en geëvalueerd.
- Er werd een nieuwe modulair structuurschema ontwikkeld voor de opleiding Nederlands moedertaal in de centra voor basiseducatie. Deze nieuwe modulaire structuur wordt geïmplementeerd op 1 februari 2006. Vanaf dat moment leidt de opleiding Nederlands moedertaal in de centra voor basiseducatie tot door de Vlaamse Gemeenschap erkende studiebewijzen.

- De geletterdheidsproblematiek is als algemene module opgenomen in de vernieuwde sectorconvenanten. In dit kader werd een themagroep met de sectorconsulenten opgericht.

Voor de verdere uitvoering van het strategisch plan wordt de periode 2005-2011 voorzien.

Het Departement Onderwijs zal de uitvoering van het strategisch plan coördineren. Hiervoor zal een projectstructuur worden uitgewerkt.

Een eerste stap in de uitvoering is het vastleggen van prioriteiten en het uitwerken van stappenplannen voor de verschillende acties. Aan de verschillende acties moeten concrete cijfermatige doelstellingen gekoppeld worden. Samen met de stappenplannen moet ook de budgettaire impact van de acties vastgesteld worden. Voor de operationalisering van het strategisch plan wordt wel uitdrukkelijk gesteld dat maximaal gebruik wordt gemaakt van bestaande instrumenten.

Om deze eerste stap te zetten moet een ambtelijke stuurgroep samengesteld worden, met afvaardiging van de volgende bevoegdheden: onderwijs, werk, welzijn, cultuur, gelijke kansen, landbouw en bestuurlijke aangelegenheden. Aan deze werkgroep wordt een waarnemend vertegenwoordiger van het Vlaams Minderhedencentrum vzw toegevoegd.

Binnen de begroting 2006 zal een aparte basisallocatie toegekend worden.

5. Acties 2005

2005 zal aangewend worden om de uitvoering van het operationeel plan op spoor te zetten. Genomen en te nemen initiatieven in dit kader zijn:

- De geletterdheidsproblematiek is opgenomen in het model van sectorconvenants met de Vlaamse Regering
- Er is een samenwerkingsakkoord VDAB –VOCB
- Het structureel overleg VOCB-Socius wordt opgestart

Verder worden de volgende concrete acties voorzien. Zij hebben geen financiële impact.

- Certificering: decreetaanpassing is goedgekeurd op 5 mei 2004; het uitvoeringsbesluit is inmiddels ter goedkeuring aan de Vlaamse Regering voorgelegd.
- Ontwikkelen en verspreiden van een beschrijvingsschema met betrekking tot activering
- Voorbereiding invoering van de modulaire organisatie voor de opleiding Nederlands moedertaal, dat vanaf 1 februari 2006 voor alle centra voor basiseducatie geldt.
- Sensibiliseringsacties (kunnen kaderen binnen de doelgroepacties die reeds voorzien zijn in de ‘Word wat je wil’ L- campagne)
- Consultatie mbt vorming voor kansarmen
- Standaarden vastleggen voor de basisvaardigheden ICT
- Opstart ontwikkeling duale trajecten

6. Weerslag op de begroting van de Vlaamse Gemeenschap

Het operationeel plan wordt thans als geheel voorgelegd. Hiermee wensen we een perspectief aan te bieden in het kader van de afspraken van het Pact van Vilvoorde. De budgettaire impact van het volledige plan zal in een volgende fase vastgesteld worden. De budgettaire

inspanningen na 2009 dienen vanzelfsprekend te worden bekeken in de context van de nieuwe legislatuur.

Het voorstel voor beslissing leidt momenteel tot geen enkele meeruitgave voor de Vlaamse Gemeenschap. De acties voorgesteld voor 2005 hebben geen financiële impact.

Het gunstig advies van de Inspectie van Financiën voor de acties gepland in 2005 werd bekomen op 6 juni 2005. Het begrotingsakkoord voor de acties gepland in 2005 werd verleend op 16 juni 2005.

7. Weerslag op de lokale besturen

a) **Personeel**

In het sectorconvenant afgesloten tussen de Vlaamse Regering en de Vlaamse Vereniging van Steden en Gemeenten wordt een paragraaf toegevoegd waarbij de betrokkenheid van VVSG wordt geconsolideerd.

Hiermee zegt VVSG toe dat geletterdheid in de protocols wordt opgenomen, dat een afgevaardigde zal deelnemen aan de verdere activiteiten met betrekking tot het plan geletterdheid en het zijn rol zal opnemen in de lokale netwerkvorming.

- b) **Werkingsuitgaven: nihil**
- c) **Investerings en schuld: nihil**
- d) **Ontvangsten: nihil**
- e) **Conclusie: cf. a)**

8. Weerslag op het personeel

De verschillende acties worden uitgevoerd onder de verantwoordelijkheid van de promotoren, maar enkel een gecoördineerde actie kan leiden tot het beoogde resultaat. Hiervoor zal een projectstructuur worden opgezet, onder leiding van een projectleider. Het Departement Onderwijs neemt de coördinatie op zich.

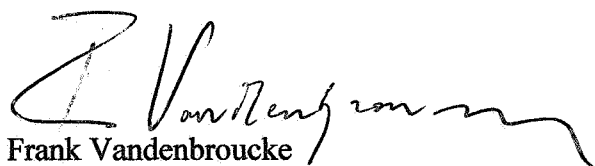
9. Reguleringsimpactanalyse

Het voorstel vraagt geen reguleringsimpactanalyse omdat het geen regelgeving betreft.

10. Voorstel van beslissing:

De Vlaamse Regering:

1. hecht haar goedkeuring aan het strategisch plan dat voorligt;
2. beslist de minister, bevoegd voor onderwijs en vorming te belasten met:
 - het samenbrengen van een ambtelijke werkgroep, die belast wordt met het leggen van prioriteiten, het uitwerken van een stappenplan 2005-2011 en het uitwerken van een budgettair kader. Het resultaat wordt nog in 2005 opnieuw voorgelegd aan de Vlaamse Regering;
 - de uitvoering van de acties voorzien in 2005.

Frank Vandenbroucke
Vlaams minister van Werk, Onderwijs en Vorming